1938 ий
5
ДЕКАБРЬ
№ 107 (491)
Акше 5 ыр.

9-ше ИИ ЛЕКТЕШ

Чыла элласе пролетарий-шамыч, ушныза!

Рвезе коммунист

ВЛКСМ Маробком ден горком орган

Таче Сталинский Конституций кече!

ЧЫЛА КАЛЫКЫН КУАНЫМАШАН ПАЙРЕМЖЕ

Кок ий ончыч—1936 ий 5 декабрьыште Совет-шамычын VIII Чрезвычайный Всесоюзный С'ездше ССР Союзын у Конституцийжым приниматлен. Шуко миллионан, шуко национальностьан советский калык, Конституцийым тудын вдохновительже да творецше, шемер калыкын йӧратыме вождьжо лӱм дене — Сталинский Конституций манын лӱмден.

5 декабрьым — Конституций приниматлыме кечым СССР-ын калыкше кажне ийын палемда. Тиде кече—социализмын сеҥыше элысе калыкын куанымашан пайремже.

Сталинский Конституций социалистический государствын граждан-шамычыштлан кугу права-шамычым: паша ышташ, тунемаш, канаш, шоҥгылыкеш обеспечитлалташ пеҥгыдемден.

СССР-ыште ӱдрамаш озанлыкын, государственный, культурный да общественно-политический илышын чыла областьыштыжат пӧрен дене тӧрак ик гаяк правам иметла. СССР-ын гражданже-шамыч нунын национальностьышт да расышт деч зависитлыде, ик гай праван улыт.

Тӱняште мемнан эл семын тыгай демократический Конституцийым иметлыше ик элат уке. Мемнан социалистический государствыште гына пашазе ден кресаньыкын чын демократий уло.

Сталинский Конституций советский молодежлан мемнан элысе моло шемер калык дене пырля политик ден экономик шотышто пеш кугу права-шамычым пуэн. Молодежлан ончык каяш кумда, волгыдо корно почмо. Молодежь 18 ияш гычак сайлен да государственный пашашке сайлалт кертеш. Нунылан паша ышташ, тунемаш, канаш права пуалтын. Нине права-шамыч Великий Октябрьский социалистический революций дене налме да Сталинский Конституциеш шӧртньӧ буква дене возалтыныт.

Мемнан эл Сталинский Конституций знамя дене кок ий илен.

Тиде кок ий коклаште шуко капиталистический эллаште угыч озанлык кризис кумдан шарлен. Капиталист-шамыч миллион дене труженик - шамычым предприятийла гыч луктын колтеныт, безработица армийым ешареныт. Кажне кечын трудовой крестьянстве йорлештын да йорлештеш.

Мемнан эл кажне ийын, кажне кечын поян, могучий, культурный элыш савырна. СССР-ысе шемер калыкын благосостояний же эреак кушкеш.

У Сталинский Конституцийым илышыш пуртымашым СССР Верховный Советыш, союзный ден автономный Верховный советлашке сайлымаш-шамыч чаплын ончыктышт. Нуно советский калыкын морально-политический единствон куатшым демонстрироватлымаш дене, СССР калыкын великий дружбын куатшым демонстрироватлымаш дене эртеныт. Коммунист ден беспартийне шамычын сталинский блокшо сайлымаште кугу сеҥымашым ыштен.

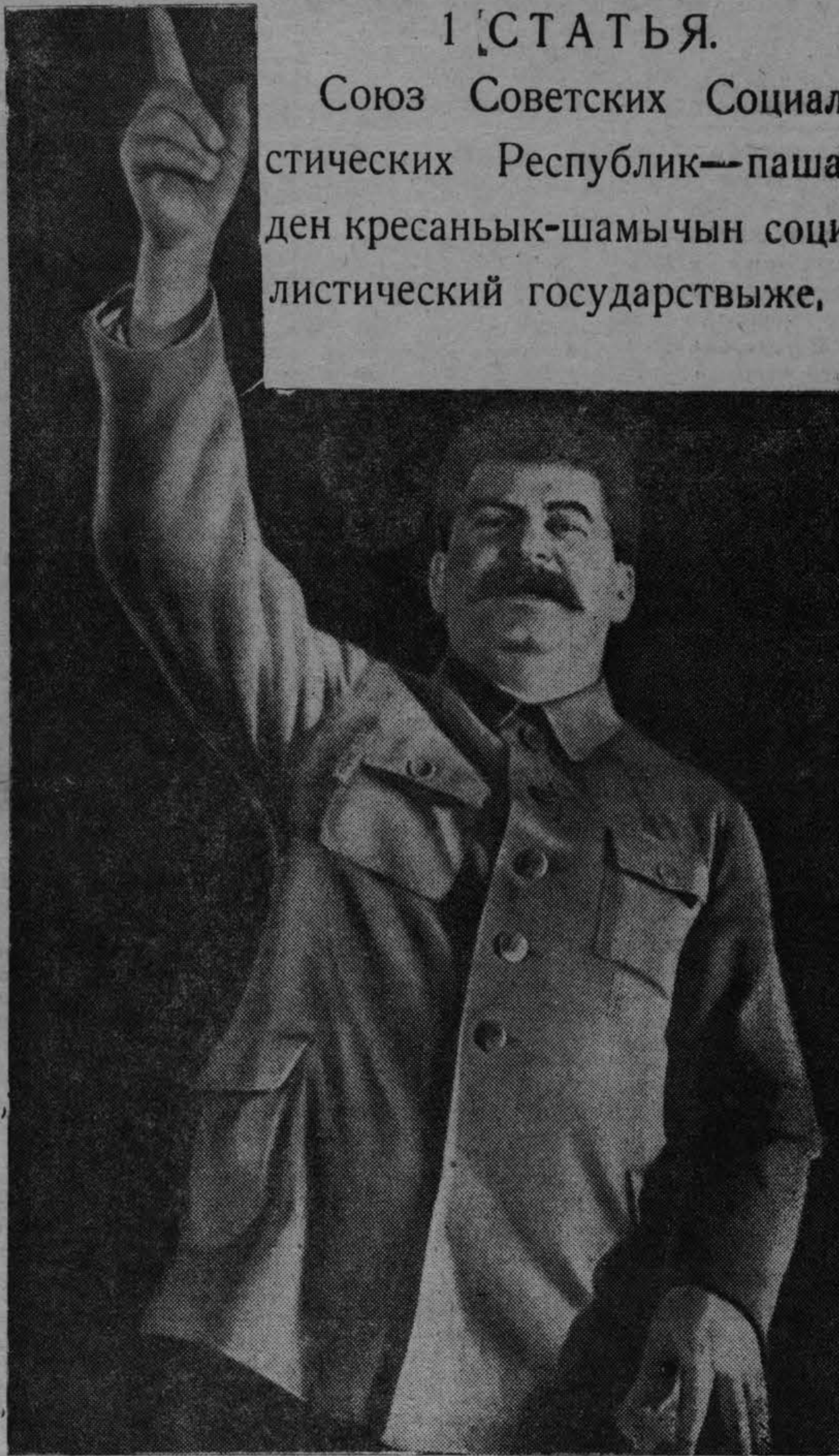
Мемнан социалистический государство калыкын интересшым, мирын всеобщий интересшым отстаиватла. Хасан ер дене лийше событийыште японский самурай-шамыч Ленин--Сталин партий вуйлатыме дене пеҥгыдемше Йошкар Армий деч пеҥгыде отпорым нальыч.

„Виян советский государство гына, шкенжын правильный внешний политикаже дене да кеч могай внешний испытанийлан ямде улмыжо дене виян—тыгай государство гына,—манын Молотов йолташ,—мир политикым, шке границажым да социализмын интересше-шамычым непоколебимо аралыме политикам последовательно да неуклонно шуктен шоген кертеш.

Тиде вий-шамыч мыӈяр пеҥгыде да куатле улмым кӧ пален налнеже гын, пробытлен ончыжо".

Тачысе мемнан куанымашан пайрем СССР-ысе шемер-шамычын революционный бдительностьым эше утларак йӧлталмашке, эше утларак мобилизационный ямдылалтмашке, социалистический строительствын угыч у кӱкшытыштым эше утларак овладеватлымашке, элым эше утларак пеҥгыдемдымашке ӱжеш да мобилизоватла.

Виян лийже Сталинский Конституций!

КАЗАХСТАН КАЛЫК ПЕВЕЦ ДЖАМБУЛЛАН ЛЕНИН ОРДЕНЫМ ВРУЧИТЛЫМАШ

Москва. Столица Казахстанын калык певецше Джамбул Джабаев йолташым куанен вашлийын. Столицан пӱтынь общественностьшо куандарышан шке мурыштыжо советский элын пиалан илышыжым мурышо казахский калыкын чапле представительже Джамбулым достойно вашлиеш.

2 декабрьыште кечывалым Кремлеш СССР Верховный Совет Президиумын председательже М. И. Калинин йолташ Джамбуллан Ленин орденым вручитлен, шоҥго акын творческий паша ыштымыжлан 75 ий теммашеш наградитлалтын.

М. И. Калинин йолташ акыным шокшын поздравитлен да советский калыкын благожо верч тудлан тазалык ден ончыкшым пашам плодотворно ышташыже пожелатлен. Йывыртен куаныше Джамбул тиде кугу наградылан партий ден правительствылан пеш кугу таум ыштен.

Доброволец-шамыч шахтылашке каят

Каменоугольный комбинат ден трест - шамычын пашашт нерген ВКП(б) ЦК ден СССР Совнаркомын пуӈчалышт Тульский областьысе молодежь коклаште шокшо откликым луктын. Шахтылашке паша ышташ шӱдӧ дене рвезе да ӱдыр-шамыч добровольно каят. Шукерте огыл 350 доброволец - шамыч Подмосковский бассейн шахтыш каеныт.

(„Комсомольская правда" гыч).

210

Мыйым Ленин—Сталин партий воспитатлен

Морко районысо шемершамыч мыланем пеш кугу доверийым ыштеныт—СССР Верховный Советыш депутатлан сайленыт. Государственный тыгай кугу важный пашаште участвоватлаш мый—рядовой колхозница нигунам шоненат омыл ыле.

Самырык ўдрамашлан тыгай кугу правам—государственный деятельже лияш Великий Октябрьский социалистический революций пуэн да тудо Сталинский Конституциеш шӧртньӧ буква дене возалтын. Мемнан советский Союзышто государственный деятель але СССР-ын геройжо, чыла шемер калыкын знатный еҥже кажне лийын кертеш. Мемнанымте еҥ поянлык дене огыл, а паша ыштымаш дене аклалтеш. Кажне заслуго почеш наградитлалтеш. Мыйым колхозышто пашам стахановски ыштымемлан акленыт да СССР Верховный Совет депутатлан сайленыт.

СССР Верховный Советын 1-ше Сессийышке каяш жап лишемын. Кумыл йӧлталтын, кажне кечын куанымаш кушкын. Вет, мый первой гана илышыштем Москва олам да кугу Кремльевский Дворецым ужам.

Москваш миен шумекем пеш кугу куанымаш дене тӱрлӧ музей-шамычыш, зоопаркыш ончен коштын улына.

Сессий почылтмы деч ончыч Сталин йолташым вашкерак ужаш пеш чот тыршышым. Садлан трибуныш лекмыжым кажне минут йыда вученам.

Теве Иосиф Виссарионович, Молотов, Калинин, Ворошилов, Каганович да моло лишыл соратникше-шамыч дене пырля трибуныш лекте. Мый Сессийыште моло участник-шамыч дене пырля уло вием дене совым кырем, Сталин йолташат мемнам сово кырымаш дене саламла.

Сессийыште Сталин йолташ кажне вопросым обсуждатлымашке пеш серьезнын относитлен, калыкын йӱкыштым колыштеш, нунылан четкий вашмутым пуэн.

Тудын ден пырля ме центральный аэродромышко миен улына. Тушто ала кунар шӱдӧ дене самолет-шамыч чоҥештылыныт. Сталин йолташ мемнан ден беседым эртарыш. Тудын ой-шамычше мыйын шӱмешем курымлан кодыныт. Тушто Йошкарармеец-шамыч да нунын командирышт мемнам пеш шокшын вашлийыныт.

Мый илышыштем первой гана кугу государственный пашам разрешитлымаште участвоватленам. Тиде Сталинский Конституций да тудын творецше Сталин йолташын калык верч тыршымыже дене ыштялтын. Мый избиратель-шамычын наказыштым тӱрыс шуктен шогем.

Сталин йолташлан, мемнан Великий коммунистический партийлан мыйым, йорло кресаньыкын ўдыржым государственный деятельыш шумеш воспитатлымыжлан кугу таум ыштем.

СССР Верховный Совет депутат—М. С. СЕРГЕЕВА.

ТУНЕМАШ ПРАВА

Мый революций деч вара шочынам. Ожнысо, кугыжан годсо Российын шучкылыкшым ужын омыл. Но тудын нерген сайын шинчем. Мыйын ачам ден авамат капиталист да помещик - шамыч властьын эксплоатироватлымышт ым шуко чытеныт. Нуно правадыме кресаньык улыт ыле. Садлан нуно тунемде кодыныт.

Сталинский курмышто мемнан, Советский Союзын гражданже-шамычлан тунемаш кумда корно почылтын. Мемнан элыште кажне гражданинын тунемаш праваже уло. Тиде права Сталинский Конституциеш возалтын.

Советский школышто сайын да отличнын тунемаш тыштак условий пуалтын. Тунемше шамычлан государство стипендий дене полшен шога. Тиде правам мый тӱрыс кучылтам. Кызыт лесотехнический институтын 3-шо курсыштыжо тунемам Тунеммаште отличник улам.

Советский государство, коммунистический партий да Сталин йолташ советский студенчество верч кажне кечын тыршат. Теве стипендийым кӱзыктымӧ нерген шукерте огыл правительствын пунчалже лектын ыле. Тиде пунчал мемнам отличне тунемаш да сай общественник лияш обязыватла. Институтым тунем пытарымекем тиде полыш налмем мый практический паша дене сулем.

Коммунистический партийлан да тудын вождьшо Сталин йолташлан тунемаш кугу правам пумыштлан ме эше сай тунемшаш улына.

Лесотехнический институтын 3-шо курсышто тунемше студент—
СУСЛОВ М.

Йошкар-Оласе мебельный фабрикын музыкальный цехысе пашазе-стахановкаже комсомолка Лобанова Шура музыкальный инструмент-шамычым ышта.
Фото М. Чуршуковын.

МАСТЕР ЛИИЫНАМ

Шӧртньӧ буква - шамыч дене возымо Сталинский Конституцийыште СССР-ште граждан-шамыч пашам ышташ праван улыт, манын возымо. Тиде Советский калыкын кугу завоеванийже.

Ме, советский калык, сталинский курымышто илыше самырык еҥ-шамыч стахановский движений ден ударничествым кумдан шарен, нигунам лийдыме производственный сеҥымашке толынна.

Мый 1938 ий январь тылзыште Курык-Марийсе музыкальный инструмент ыштыме кум ияш школым начар огыл тунем пытарышым. Музыкальный инструментым ыштыше мастар лӱмым присвоитленыт. Тунем пытарымеке вигак Йошкар - Ола мебельный фабрикыште музыкальный инструмент-шамычым ыштыше мастерлан ышташ тӱҥалым. Пашашке кугу желаний дене толым. Пашам йӧратем да честь дене ыштен шогем. Пашам ышташ тыла условий уло, тиде условийым сайын кучылт моштымем дене паша нормым 120—150 процентлан эреак темен толам.

Лобанова А. И.

ПОЛИНА ОСИПЕНКО
Советский Союз Герой

ЎДРАМАШ ЙОЛТАШ-ШАМЫЧЛАН

„Родина" самолетын Москва гыч Дальный Востокыш рекордный перелетшо деч вара ме, летчица-шамыч—Гризодубова, Раскова да мый, пеш шуко письмам налынна. Палыдыме, но родной да мемналан лишыл советский еҥ-шамычше письмаштышт мемнам международный рекордым ыштымылан да шкенан авиацийын вийжым эше иктана чыла тӱнялан ончыктымылан чот саламленыт.

Ятыр ўдрамаш-шамычат мемналан письмам возат. Нуно советский ўдрамашым авиаций дене прославитлымылан мемнажан, летчица-шамычлан благодарностьым каласат.

Но тидлан, мемнам огыл, пашазе ден кресаньык-шамыч властьым, Ленин Сталин партийым благодаритлаш кӱлеш.

Пашазе ден кресаньык-шамычын властьше да большевистский партий совет элыште ўдрамаш-шамычлан пӧр'еҥ гаяк тӧр правам пуэныт. Нуно социалистический строительствын чыла участкылаштыжат, у илышым ыштымаштат пӧр'ең ден тӧрак участвоватлат.

Вот мыят шукерте огыл колхозница улам ыле. Ме колхозышко 1927 ийыште пуренна. Йочам годым тӱҥалтыш школын кок классшым гына тунем пытарышым. Умбакыже тунеммем пеш шуын. Колхозышто мый птичница улам ыле. Пашам кӱлын да сайын ыштымылан мыйым Киевыш птицеводческий курсыш тунемаш колтеныт. Тушто мый сайын тунемаш тӱҥалынам.

Ик гана мемнан колхозышко самолет-шамыч чоҥештен толыч. Мый шичме верышкышт куржын толымат эреак нунын лишнышт шогылтым. Самолет кабин гыч ўдрамаш лектат, мый чылт ойлен моштыдымо лийым. Тулеч вара мый эре иктым гына шоненам: кузе летчик лийын шуаш.

1931 ийыште мый Севастополь лишылсе летный школышко тунемаш пуренам.

Мудрый да сложный авиационный пашам вашке пален налашлан да советский властьын ўшанжым оправдатлашлан мый йӱд-кече тунемынам.

Летчик профессийым налмек, мый летчик-истребитель, летчик-высотник лийым. Но мый кызыт бомбардировочный самолет-шамычмат сайын нангаен кертам.

Мемнан партийын да Сталин йолташын заботышт дене пашан героиняже шамыч ынде ялыштат, олаштат ятыр шукемыныт.

Фабрикылаште, заводлаште, стройкылаште, кӱртньӧ корнылаште, колхоз ден совхозлаште, научный да моло учрежденийлаште, Йошкар Армийыште—чыла вере ўдрамаш-шамыч талын пашам ыштат. Стахановка-шамыч кокла гыч, учебный заведенийла гыч ўдрамаш-шамыч предприятий директор, техникын кугу отраслыжым вуйлатыше инженер лийын лектыт.

Пытартыш жапыште советский ўдрамаш-шамыч пашаште гына огыл, мемнан замечательный родиным аралымаштат героиня-шамыч лийын кертмыштым доказатленыт.

Мемнан военный авиаций ден гражданский юж флотышто шуко замечательный ўдрамаш летчик-шамыч улыт. Налза теве Хасан ер воктен лийше событийым. Кунар шуко ўдрамаш-шамыч—командир ден йошкарармеец - шамычын боевой подругышт—советский мландын героически аралымаш да шакше самурай-шамычым шалатымаште участвоватленыт. СССР Верховный Совет президиум Заозерный ден Безымянный кӱкшака-шамычым оборонитлымаште чот полшымыштлан родинын доблестный героиняже-шамычым орден дене наградитлен.

Мемнан элна капиталистический окружениймште. Социалистический отечественым аралаш да СССР ўмбак пуым шумышо шакше фашистский тушманым шалаташ ўдрамаш-шамычлан пӧр'еҥ дене тӧрак ямде лийын шогыман!

Ўдрамаш-шамычлан стрелковый кружоклаште, „ворошиловский всадник" отрядлаште активно участвоватлыман, аэроклубыш тунемаш пурыман.

Айста шкенан государствым аралаш чылан ямде лийына! Кӧ великий Советский Союз ўмбак, Сталинский Конституциеш возымо мемнан завоеваний-шамыч ўмбак кидшым нӧлталеш гын, тудо йӧршеш шалаталтеш. Тушманын удержылан ме кок-кум сокружительный удар дене отвечатлена.

КОМСОМОЛЬСКИЙ БИЛЕТ-ШАМЫЧ ВАШТАЛТЫМЕ ПОРЯДКЫМ УПРОЩАТЛЫМЕ НЕРГЕН

ВЛКСМ ЦК-н пунчалже

1. ВЛКСМ райком да горком-шамычлан, туштo, кушто райком уке, 1000 комсомолец утла шотлалтше первичный организацийлаште цеховой, факультетский да нунын дене тӧр лийын шогышо организаций-шамыч секретарьыштлан комсомольский документым вашталташлан списке-шамычым составитлаш разрешитлаш правам пуаш.

2. ВЛКСМ райком ден горком-шамычлан умылтараш; комсомольский документ шамыч вашталташлан комсомолец-шамычын списыкыштым ВЛКСМ райкомлаште личный картычке-шамыч дене тангастарымашым первичный комсомольский организаций секретарь-шамыч, ВЛКСМ райкомын учет вуйлатышыже да ВЛКСМ райком, горком бюро член-шамыч гыч иктыже эртарышаш улыт.

Райком бюрошто комсомольский документ-шамыч вашталташлан комсомолец-шамыч пӱтынь списке ок лудалт, а списке дек улшо замечаний-шамыч гына обсуждатлалтыт.

3. Комсомолец шамычлан кидышкышт комсомольский билетым пуэдаш да подписатлаш райком ден горком-шамыч секретарьышт деч посна нунын первой заместительыштлан разрешитлаш.

Москваште, Ленинградыште да Киевыште комсомольский билетым пуэдаш да подписыватлаш райком секретарь деч посна ВЛКСМ РК секретарьын первый да кокымшо заместительыштлан разрешитлаш.

4. Посна случайыште ВЛКСМ райком да горкомшамычлан комсомольский документ-шамыч вашталтымашым мӱндырсӧ первичный комсомольский организацийлашке лектын эртараш обком, крайком да нацреспублик комсомол ЦК-шамычлан разрешитлаш правам пуаш.

5. ВЛКСМ райком ден горком-шамычлан, кушто вашталтымаш кая, 1938 ийысе образецан комсомольский билетым комсомолыш угыч пуртымо комсомолецшамычлан велэ огыл, но ВЛКСМ член праваш восстановитлыме-шамычланат пуэдаш разрешитлаш.

6. ВЛКСМ райком да горком-шамычлан умылтараш: комсомольский документ-шамыч вашталташлан спискым да учетный картычкыште заполнитлыме годым Йошкар Армийыште служитлыме нерген графаште Йошкар Армийыште служитлыме жапым гына ончыктыман, мутлан, Йошкар Армийыште служитлен мо йодышлан, „1935 гыч 1937 ий мартен служитлен",—возалтеш, а военный специальность ок ончыкталт. Йошкар Армийыште служитлен огыл гын, РККА-ште служитлыме нерген графа заполнятлыде кодеш.

Комсомольский документ-шамыч вашталтымаш тиде вопрос дене улшо ВЛКСМ ЦК-н решенийже дене пеҥгыдын соответствоватлен эртаралташ улыт манын ВЛКСМ ЦК шиштара.

ВЛКСМ ЦК.

ПОЛЫШ КӰЛЕШ

„Звезда" колхоз пеленсе первичный комсомольский организаций (Сотнур район) пашажым чытыдыме начарын ышта. Политучебо ынде ятыр жап лиеш огеш эртаралт. Райкомол пропагандистлан Чугунов йолташым пеҥгыдемден. Но тудо занятийым огеш эртаре. А райкомол да тудын секретарьже Алмакаев йолташ пропагандистын паша ыштымыжым контролироватлен, полышым пуэн шоген огытыл. Лекцийым докладым, беседым огыт эртаре.

Воспитательный пашам утларакшым ӱдрамаш коклаште начар ыштымаш денак комсомольский организацийын кушмашыже уке.

Первичный комсомольский организаций стахановка да ударница-шамыч коклаште пашажым тошто семынак нимолан йӧрдымын ышта.

Комсомольский организаций политик ден озанлык кампаний эртармаште активнын участвоватлыме олмеш, ӧрдыштӧ гына шога.

Теве кызыт калык переписьлан ямдылалтмашым налына. Комсомольский организаций перепись нерген массе коклаште нимогай умылтарымаш пашамат ок ыште.

Сотнур райкомол да тудын секретарьже Алмакаев йолташ тиде организацийын пашам нимолан йӧрдымын ыштымыжым шинчат гынат, мерым огыт ыште.

Райкомол гыч пашаеҥшамыч уналыкеш толмыла гына коштыт, нимогай полышым огыт пу.

Александров И.

Йошкар-Ола районный комсомольский конференцийын делегатше-шамыч. Фото С. Чуршуковын.

Ик ийыште ныл секретарь вашталтын

Морко. (Телефон дене). 2 декабрьыште комсомолын районысо 11 конференцийже тӱҥалын. ВЛКСМ райкомын пашаже нерген отчетный доклад дене секретарь Сергеев йолташ выступатлен. Доклад почеш конференцийыште улшо 106 делегат гыч пренийыште выступатлаш 40 еҥ возалтын, нунын кокла гыч 20 еҥ выступатлен. Прений пытен огыл.

Выступатлыше - шамыч ВЛКСМ райкомын пашатыже ятыр ситыдымаш-шамычым тӱжвак луктыч. Политико - воспитательный паша районышто пытырак начар состоянийыште. МТС пеленсе первичный комсомольский организацийыште политучебым тений йӧршеш организоватлыме огыл. МТС райкомол воктенак гынат, райкомол гыч тушко тений ик еҥат миен огыл. Тыгай факт моло вереат улыт. Но тыгай положенийым райкомол вәлым тӧрлатымаш лийын огыл.

Районный комсомольский организацийыште пелыже 1938 ийыште пуртымо комсомолец-шамыч улыт. Угыч пуртымо комсомолец - шамыч дене нимогай паша ок ышталт. Первичный комсомольский организаций-шамычын секретарьыштлан райкомол кӱлеш полышым пуэн шоген огыл.

Районышто 22 малочисленный ВЛКСМ первичный организаций да 100 утла одиночко улыт. Райкомол нуным йӧршеш монден, нунын общественный илышыш шупшын шоген огыл. Тыгак районышто 65 „мертвый душ" йӧршеш райкомол дене мондалтыныт.

Чыла тиде ситыдымашшамыч райкомолын вуйлатышышт деч лектын шогенат. 1938 ийыште райкомолын 4 секретарьже вашталтын. Секретарь-шамыч шукыж годым кабинетышт гыч директивым колтылын гына киеныт.

Кельшев.

ВКП(б) Историйым тунемше-шамычлан полыш

КӦ ТУГАЙ „ЭКОНОМИСТ-ШАМЫЧ" ДА ЛЕНИН МОЛАН НУНЫН ВАШТАРЕШ КУЧЕДАЛЫН

„Экономист-шамыч"—тиде, Российыште марксистский организаций - шамыч радамыште улшо первой, оппортунистический групп. 90-шо ийын кокымшо пелыштыже „экономистшамыч" революционный марксизм ваштареш кучедалыныт.

1898 ий деч варасе жапым Ленин, русский социалдемократийыште шатаний дене разброд, манын лӱмдëн.

„Марксизмын народничествым сеҥымыже да марксист-шамычын правоташтым ончыктышо пашазе классын революционный выступленийже-шамыч марксизм дек революционный молодежын симпатийжым виянденыт. Марксизм модалийын. Тиде тышке конден: марксистский организацийлаште интеллигенций гыч теорийыште лушкыдо, организационно политический шотышто опытдымо да марксизм нерген печатным темым „легальный марксист-шамычын" оппортунистический писанийышт налме смутный, утларакшым йонлыш представленияна революционный молодежын целый массыже пураш тӱҥалын. Тиде обстоятельстве марксистский организацийшамычын теоритический ден политический уровеньышт волымашке, тушко „легально - марксистский" оппортунистический настроенийым пуртымашке, идейный разбродын, политический шатанийын да организационный неразберихын виягмашкыш конден" („ВКП(б) Историй" гыч).

Ленинын вуйлатыме Петербургский „Союз борьбы за освобождение рабочего класса" гыч партийный пашаеҥ-шамычын ссылкыште лиймышт дене положений тыгак начарештын. Шламыше марксистский кружок-шамыч посна действоватленыт. Тыгай обстановкышто „экономист-шамыч" выступатленыт.

Российысе „экономист-шамычын" печатный органыш: „Рабочая мысль" газет ден „Рабочее дело" журналышт лектын шогеныт. Газет ден журнал „экономист-шамычын" программыштым открыто пропагандироватлен шогеныт.

1899 ийыште „экономистшамыч" группо Кускова да Прокоповичын вуйлатымышт почеш обращений письмам луктын. Тиде, „экономист-шамычын" манифестышт лийын. Тудо „Кредо" лӱмым налын.

Пашазе класс экономический кучедалмаште гына участвоватлышаш улыт. Политический кучедалмаш —пашазе классын пашаже огыл, а либеральный буржуазийын пашаже, манын „экономист-шамыч" кутыреныт. Пашазе классын царизмым сӱмырал шушаш верч революционный кучедалмыже ваштареш „экономист-шамыч" тыге выступатленыт, рабочий движенийыште тредюнионистский политикым проповедоватленыт. Пролетариатын политический партийже кӱлешым отрицатлен, пашазе классым предателеныт. Тиде буржуазий ончылан пролетариатын идейно да организационно разоружатлымаш лийын. Ялла гыч лекше мелкобуржуазный элемент-шамыч, тугак пашазе классын верхушкыжо пашазе классыш ешаралтыныт. „Экономизм" нунын коклаште вожланен ыле.

Русский „экономист-шамычын" „идейный" союзникышт вес эллаштат лийыныт. Западыште социалдемократический партийлаште Марксын тунуктымыжым ревизироватлымаш дене выступатленыт. Тыгай направлений германский социал-демократийыште Бернштейн вуйлатен. Бернштейнианец-шамыч рабочий движенийын профессиональный цехов-щиныш савыреныт, пролетарский диктатурым опровергатленыт, капиталистический общественыште классшамычын кучедалмыштым огыл, нунын коклаште сотрудничествым проповедоватленыт. Бернштейнианецшамычын тиде шотышто кушко шумыштым бернштейнианец французский социалист Мильеран раш ончыктен. Тудо, Францийын буржуазный правительствышкыже пурен. Парижский Коммунын палач генерал Галифе дене пырля заседатлен.

„Экономист - шамычын" лекмышт почешак Ленин нуным шалатен шоген. 1899 ийыште Ленин „Кредо"-м налмекыже Минусинский уезд, Ермаковский селаш 17 ссылный социалдемократ-шамычым пога. Ленинын возымо резолюцийже ик йӱк дене приниматалтын. Большевизмын историйышкыже тудо „Протест 17 - ти" лӱм дене пурен.

Ленин ссылкыште улмыжо годымак „Попятное направление в Русской социал-демократии" брошюрым возен. Ленин тиде брошюреш „Рабочая мысльын" рабочий движенийым шеҥгек шупшмыжо нерген, рабочий движенийын тӱҥ требованийже-шамыч (самодержавийым сӱмырал шушаш, социализм верч кучедалмашым) отказатлымыже нерген раш умландарен.

1900 ийыште, шыжым Владимир Ильич заграницыш каен. Туштo тудо общерусский „Искра" газетым луктын тӱҥалын. „Искра" газет да „Что делать" ленинский книга идейно да организационно шотышто „экономизмым" йӧршеш шалатеныт.

(„Комсомольская правда" гыч).

211

Поволжскай лесотехнический институтын студент-отличникше, комсомолец Н. И. Левин йолташ.

Фото М. Чуршуковын.

Комсомольский организаций-шамыч кушкыт

Кугу-Шокшем пелэ кыдалаш школ пеленсе первичный комсомольский организацийыште (Шернур район) коммунистический воспитаний п а ш а м сай шындыме. Политучебо шке жапыштыже эртаралтеш. Комсомольский погынымаш кÿрылтде лийын ш о г а. Комсомолец да несоюзный молодежь коклаште воспитательный пашам сай ыштыме дене комсомольский организаций кушкын шога. Кодшо ийын 13 комсомолец велэ ыле гын, кызыт кок пачаш кушкын. Тиде жапыште гына 30 тунемше отличник-шамычым комсомолыш пуртымо.

Комсомолыш угыч пуртымо-шамыч коклаште воспитательный паша сай ышталтеш. Нунылан политучебылан ямдылалташышт полыш пуалтеш.

И. П. Иванов.

КАПИТАЛИСТИЧЕСКИЙ ЭЛЛАШТЕ

ПАШАЗЕ КЛАСС ВАШТАРЕШ ФРАНЦУЗСКИЙ РЕАКЦИЙЫН ПОХОДШО

Пашазе печать увертара: правительство, кугу предприниматель, гражданский ден военный трибунал-шамыч 30 ноябрь кечын пашам ыштыдыме пашазе, служащий да чиновник-шамычым чаманыде расправлятлат. Репрессийын кугу масштабше тудым ончыкта: забастовка дене авалтмаш 30 ноябрьыште опубликоватлыме официальный увертарымаш деч утларак кугу ыле. Репрессий забастовкаште участвоватлыше-шамычым пераш велэ огыл, но тугак профсоюзный организаций-шамычымат шалаташлан пеҥгыдын пераш шона. Шÿ, химический да металлургический промышленностьын чыла кугу центрлаштыже предприниматель-шамыч локаутым увертарат да кажне пашазе дек тыгай требованиян индивидуальный вопросникым колтат: тудо, п а ш а ш тарлалтшыжла предприниматель ден пашазе коклаште улшо посна договорым заменитлыше вопросникыште улшо чыла условийым приниматлыже. Йöршеш раш, тиде коллективный договор-шамычым йöршеш нарушитлымаш, пашазе классын пытартыш кок ийыште паша ыштыме кечын кужутшо ден чыла сеҥен налмыжым отменитлыме нерген законым нарушитлымаш лиеш. Пашазе - шамычым тыгай условиеш угыч приниматлен, предприниматель-шамыч профсоюз-шамычын активистыштым корангдаш да утларакшымак завод ден цехласе чыла делегат-шамычым корангдаш ÿшанен шогат.

„Железный гвардийын" главарьыштым пуштмаш

Английский печать увертара: 30 ноябрьыште румынский „Железный гвардий" организацийын главарьже Кодреану ден тудын 13 приспешникыштым пуштмо.

Пуштмаш тыгай обстоятельствыште эртен: Кондреанум вес тюрьмаш кусарыме нерген пален налмек, фашист-шамыч конвой каўе корнеш засадым организоватленыт да тудын коймекше тунамак пеш чот лÿйкалаш тÿҥалыныт. Конвойын фашист-шамычым дене лÿйкалмыже годым Кондреану ден тудын приспешникше-шамыч колепыт.

Ботвинникын кокымшо вашлиймашыже

1 декабрьыште Амстердамысе „Комаанс" музейын Роттердамский залешыже советский гроссмейстер М. М. Ботвинник шахмат дене ик жапыште модмо кокымшо сеансым ыштен. Советский гроссмейстер вашташ Роттердамийын 25 тале шахматистше модын. Ботвинник 12 партийым модын налын да 1 модын колтен. Моло партийышт ничья дене пытеныт.

М. Ботвинник 4 декабрьыште Брюссельыш каяш лектын, тужечын тудо Ленинградыш кая.

Японский студент-шамычым арестоватлымаш

„Асахи" газетым петырыме нерген цензурым сниматлымеке Саппорошто (Хоккайдо остров) университетысе студент-шамычым арестоватлыме нерген увертарен. Газет ончыкта: тений май тылызыште полицейский власть-шамыч университетыште студенческий организацийым обнаружитленыт, кудо 1936 ийыште организоватлыме ыле да „коммунистический движенийлан эреак полшен шоген". Студенческий организацийын чыла руководительже-шамычым арестоватлыме да судыш пуалтыт.

Японский командованийым вашталтымаш

Ожнысо военный министр генерал Сугияма, Северный Китайыште японский военный вий главнокомандующийлан назначитлалтын. Тиде верыште улшо генерал Терауцим Японийыш ÿжыктымö.

Испанский республик ден Бельгий кокла отношений кÿрлмаш

Бельгийский правительство Бургосышко генерал Франко деке шкенжын представительжым колтен. Садлан испанский правительство Испанский правительство ден Бельгий коклаште улшо отношенийым кÿрлын. Испанский посол 1 декабрьыште Брюсель гыч каен.

Поволжскай лесотехнический институтын студент-отличникше, комсомолец В. А. Соколов йолташ.

Фото М. Чуршуковын.

Музейыш окса тÿлыде коштмаш

Советский Союз Герой, орденоносец, тыгак „За отвагу" да „За боевые заслуги" СССР медаль дене наградитлалтше-шамычлан музейыш окса деч посна коштмаш права пуалтме нерген РСФСР Наркомпрос Москвасе да Ленинградысе центральный, тыгак автономный республик, край область да район-шамыч музей директор-шамычлан предложитлен.

1939 ийлан газетлан подпискым приниматлаш тÿҥалме

Республиканский газет шамычлан подпискым ыштыза!

„Марийская Правда"—ВКП(б) Обком, Марийский АССР Верховный Совет, ВКП(б) Йошкар-Ола Горком да Горсовет орган. Руш йылме дене тылзеш 25 гана лектеш.

Подписке ак: ик тылзылан—2 теҥгеат 50 ыр, 3 тылзылан—7 теҥгеат 50 ыр, 6 тылзылан—15 теҥге, идалыклан—30 теҥге.

„Марий Коммун" — ВКП(б) Обком, Марийский АССР Верховный Совет, ВКП(б) Йошкар-Ола Горком да Горсовет орган. Марий йылме дене тылзеш 25 гана лектеш.

Подписке ак: ик тылзылан—2 теҥгеат 50 ыр, 3 тылзылан—7 теҥгеат 50 ыр, 6 тылзылан—15 теҥге, идалыклан—30 теҥге.

„Рвезе Коммунист"—ВЛКСМ Марийский Обком ден Йошкар-Ола Горком орган. Марий йылме дене тылзеш 10 гана лектеш.

Подписке ак: тылзылан—50 ыр, 3 тылзылан—1 теҥгеат 50 ыр, 6 тылзылан—3 теҥге идалыклан 6 теҥге.

„Ямде лий"—ВЛКСМ Маробком орган. Детский газет, марий йылме дене тылзеш 5 гана лектеш.

Подписке ак: ик тылзылан—18 ыр, 3 тылзылан 54—ыр, 6 тылзылан—1 теҥгеат 08 ыр, идалыклан—2 теҥгеат 16 ыр.

Подпискым чыла почтовый отделений почтальон, колхозный письмоносец, предприятийлаште, учреждений лаште да колхозлаште печать общественный распространитель-шамыч приниматлат.

Республиканский газет-шамыч издательство.

ПЕРВЫЙ БОЙ

(Китайский летчикын запискыже)

Икмыняр ий ожно авиационный школым тунем пытарен, мый Китай гыч заграницийыш летный паша дене специализироватлалташ кайышым. Японский захватчик-шамыч дене сар тÿҥалмеке, родинышкем пöртылын действующий армийыш пуренам. Тунамак мыйым Наньчаныш колтеныт. Лачак тушто тудо ж а п ы ш т е авиационный часть сформироватлалтын ыле. Тушто шуко тошто йолташ-шамычым вашлийым. Нунын коклаштак пилот Лю ыле.

Лю йолташем мый паленат кертын омыл. Тудын чурийже йÿлымö дене изуродоватлалтын. Бойышто йÿлышö самолет гыч парашют дене тöрштен. Сусыржо тöрланымеке частьышке пöртылын.

Пеледше сад ÿмылыштö шинчымына годым сигнальный матчыште шем флаг лойгалте, орудий мÿгыралтыш. Японец-шамычын бомбардировкыжт почеш аэродромышто пашам ыштыше пашазе-шамыч улак верлашке вашкат.

Истребитель - шамычын сопровождатлымышт дене бомбардировщик - шамыч кугу группо фронт линийым вончен, манын дежурный командирлан доложитлен.

Кугу бой лишемын. Вигак каласем: аэродромыште мый изиш öрмалгенам ыле. Чаплын чоҥештылынам гынат, тушман-шамыч дене але первой гана вашлийшаш улам ыле. Но лÿдмаш пытыш, ме южыш кÿзышна.

Вÿден кайше отряд тушман-шамычым ужын шуктен огыл улмаш. А мемнан звенана эн шеҥгеч каен. Командирлан шиштараш кÿлеш ыле. Тушман - шамыч ола деке лишемыныт, а ме öрдыж гыч чоҥештена. Умбакыжым чыташ ок лий! Полный газым пуэн, мый отряд деч ончыко лектым. Йолташ-шамыч пален кертыныт манын мый шулдырым тарватылын атакыш кайышым. Мыйым умлен, пÿтынь отряд тушман ÿмбак савырныш. Икмыняр секунд гыч бой тÿҥале.

Ик тушман самолетым шеҥгечше миен пулемет ден лочкаш тÿҥальым. Воктенем чоҥештыше Лин Чен японец ÿмбак öрдыж гыч нападатлен. Кÿшÿчын бомбардировщик - шамычым мемнан моло истребитель-шамыч атаковатленыт. Первой бомбардировщик [каваште шикшан шем корным сÿретлен ÿлык волыш. Кинолентыште улшо семынак йÿлшö самолет гыч летчик парашют дене тöрштыш. Но парашютшын порсынжо тулеш йÿлен, летчик кÿ семын ÿлыкö кайыш.

Японец-шамыч шке машиныштым куштылемдышашлан бомбыштым жуш лин тушко кышкеныт. Но тиде нунылан полшен кертын огыл. Китайский летчик-шамычын меткын лÿлкалмышт дене тушман-шамычын машинышт йÿлен поче-поче ÿлык каят.

Налетчик-шамыч лÿдын, вашке гына мöҥгеш шикшалтыч. А меже нунын 100 километр наре поктен кайышна да вара аэродромыш пöртылына. Икмыняр жап гыч бойын результатше нерген млання увертарышт. Олам бомбардироватлаш тöчышö 38 бомбардировщик гыч 12 пытаралтыныт. Тид деч посна японец-шамыч 9 истребительым йомдареныт. Шаланыше японский самолет - шамыч йымалне 50 колышым мумо. А ме 5 самолетым да кок летчикым йомдарен улына.

Ме пиалан улына: китайский летчик шамычын моральный превосходствышт велэ огыл, мемнан техникын кÿкшÿ уровеньжымат японец-шамычлан ончыкташ эн ончыч мемнала логалын.

Капитан ЛО СЯН.

(„Комсомольская правда" гыч).

Отв. редактор— К. А. ЛЕНСКИЙ.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: Мар. АССР, г. Иошкар-Ола, Дом Советов, 4 этаж, комната № 70, телефон № 90.

Упол. Главлита Мар. АССР А—974. Иошкар-Ола, 1-ая типография Маргосиздата.